

תהלתו בקהל הסידרים

דברי תורה, סיפורים ומשלים

מאת המנהל הר"ח ר' יצחק אהרן קליין שליט"א

גליון תקע"ה

אנחנו טמאים לנפש אדם

יש להבין מה היה טענת הטמאים ששאלו למה נגרע הרי הם אמרו בעצמם שהם טמאי מתים ולכן אינם יכולים להקריב קרבן פסח, אלא יש לומר שטענתם היה שהיו ששקסו בנפשות צדיקים שמתו, או בארונם של יוסף או בנדב ואביהוא וקברי צדיקים אינם מטמאים וכמו שכתוב: 'משמת רבי בטלה קדושה' ואמר רבי חיים הכהן, אילו הייתי כשנפטר רבנו תם הייתי מטמא אליו כי בטלה קדושה, פירושו, בטלה קדושת כהונה, וכן נהגו כיום שהכהנים הולכים על קברי הצדיקים הידועים ואינם מטמאים ולכן אמרו האנשים אנחנו טמאים לנפש אדם, ואדם הכוונה לצדיק, וכמו אליהו שני תעסק בקבורת רבי עקיבא ואמר לתלמידיו שצדיקים אינם מטמאים (מובא במדרש שוחר טוב משיל"ט-ט"ג) ולכן שאלו אם יכולים להקריב פסח ראשון וענה להם משה בע"פ שבאמת הם יכולים להביא פסח ראשון אבל לבני ישראל ענה, איש איש כי יהיה טמא לנפש – אבל לא לנפש אדם הצדיק אלא לנפש סתם הוא יביא פסח שני, אבל אי אפשר לכתוב זה בתורה שאם נטמא לצדיק לא חל עליו טומאה, כי אז כל אחד יאמר על רבו שמונת להיטמא אליו ולא חל טומאה, ואי אפשר להשאיר זאת להחלטת אדם.

(אגרא דכלה בד"ה אנחנו)

ע"פ ה' יחנו וע"פ ה' יסעו

רמז כאן, שכל פעולה שאדם עושה או עתיד לע" שות יאמר אם ירצה השם או בעזרת ה' יתברך ויהי שם שמים שגור בפיו על כל מעשה שעושה.

(שלי"ה הק')

מקברות התאווה נסעו העם חצרות

הרבי מקאצק היה אומר לחסידיו: איני מנקה אשפי תות, אני לא מחוייב לתקן מה שאתם קלקלתם, נקו עצמכם מכל רע ואח"כ תבואו אלי. וכמו שכתוב 'מקברות התאווה נסעו העם חצרות' אחר שקברו את התאווה נוסעים אל חצר הרבי. והוסיף הבית ישראל ואמר אחר שקברו התאווה ונסעו לרבי אז יש לזה מעמד ואם יעשה כך יהיה לזה קיום וזהו ויחנו בחצרות.

ואביה ירוק ירק בפניה

צריך להבין, למה הזי כיר כאן את אביה ולמה לא נענש גם אהרן. וי"ל דהנה איתא במדרש שמות, פועה זה מרים שהופיעה פניה נגד אביה שאמרה לו גזירתך קשה משל פרעה כשגירש את יוכבד. והרי פגעה במצוות כיבוד אב. אלא ידוע שאם יש לאדם זכות הקב"ה תולה לו ולא מענישו, אך כיון שעל ידי דיבורה החזיר עמרים את יוכבד ונולד משה רבינו אז זה הוכיח מנע מלהענישה, אבל

עכשיו שדיברה על משה שאינו נוהג כראוי א"כ בטל לה הזכות שהיה לה ונתעורר הפגם שפגמה בכבוד אביה ולכן לא הועיל לה מה שמשה מחל לה על כבודו, משא"כ אהרן לא פגם באביו ורק במשה דיבר ומשה מחל לו על כבודו על כן הזכיר כאן את מה שפגמה בכבוד אביה וזהו ואביה ירוק ירק בפניה.

(בן לאשרי)

אדוני משה כלום

הנה ראיתי במדרש תנחומא פרשת תצוה ט', שנותני של יהושע היו צריכים להיות כשנותני של משה, ולמה פחתו לו עשר שנים, בשביל שאמר לפני משה עשרה דברים, שנאמר: 'ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדוני כלום'. והוא פלא כי יהושע אמר רק ג' תיבות 'אדוני משה כלום', ואם נחשוב את האותיות הרי הם אחד עשר. וי"ל עפ"י מה שכתב בילקוט שמעוני פרשת בהעלותך, שאמר משה ליהושע וי"ל 'רבוני כלם מן העולם לבני אדם שבשרני בשורה רעה זו עכ"ל, שזה עשר תיבות. או י"ל הכוונה משי"כ ברשי"י 'אדוני משה כלום הטל עליהם צרכי צבור והם כלים מאלהים', שזה ג"כ עשר תיבות.

(לקט יצחק)

בהעלותך את הנרות

כתב רש"י הק', מעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב. לכאורה קשה, הרי המנורה היה גובה י"ח טפחים שהם ג' אמות וכל אדם יכול להגיע למנורה ולמה צריכים לעשות מעלה – מדרגות. וי"ל ע"פ המשנה במידות ז"ב, שאסור לכהן גדול להגביה ידיו מעל הציץ, וכאן מדובר באהרן שהי' כהן גדול. אלא יש להבין, מדוע כתב רש"י שהכהן 'מטיב' ולא כתב שהכהן 'מדליק'. וי"ל, היות שההדלקה כשרה בור ורק ההטבה צריכה להיות ע"י הכ"ג ואז לבוש בציץ כשהטיב, ולכן הזכיר רש"י שעליה עומד הכהן ומטיב, כי כשעושה ההדלקה אינו צריך ללכת עם הציץ ויכול להרים ידו למעלה כי אין חייב אז להיות עם הציץ, ולכן רש"י הק' כשהזכיר שהכהן מטיב ואז הי' צריך ללבוש הציץ ולכן היה צריך מעלה.

(אמרי אמת)

רמז בפרשה

אל מול פני המנורה

במדרש כאן הביא: הדא הוא דכתיב פתח דברין יאיר והוא כמאן דאמר י"ז טפחים היה גובה המנורה, (כי יש מ"ד שסובר ח"י טפחים היה גובה המנורה) ומה הקשר בין המנורה ובין 'פתח דברין יאיר', כי כל תחילת חומש יאיר כמו המנורה, דהנה ידוע שבמנורה היו שבעה קנים, תשע פרחים, אחד עשרה כפתורים, עשרים ושתים גביעים, ובגובה המנורה יש מחלוקת אם י"ז או י"ח טפחים, והנה נראה בפסוק ראשון של כל חומש כמה מילים יש בחומש בראשית פסוק ראשון שבעה מילים כנגד שבעה קני מנורה, בחומש שמות פסוק ראשון אחד עשרה מילים כנגד אחד עשרה כפתורים, בחומש ויקרא פסוק ראשון יש תשעה מילים כנגד תשעה פרחים, ובפסוק ראשון של במדבר יש שבע עשרה מילים כנגד גובה המנורה ובפסוק ראשון של חומש דברים יש עשרים ושתים מילים כנגד עשרים ושתים גביעים. (פנינים יקרים)

ויאמרו האנשים אנחנו טמאים לנפש אדם

איתא בגמרא (סוכה) ג' שיטות מי היו אלו הטמאים, ולמי נטמאו, רבי יוסי הגלילי סובר נושאי ארונם של יוסף היו, רבי עקיבא אומר מישאל ואלצפן היו שהוציאו את נדב ואביהוא מהמשכן כשמתו, ר' יצחק חולק עליהם ואומר שאם כדבריהם הרי יכולים היו כבר להיטהר, כי היה להם פנאי ב' שבועות, ולכן סובר שהיו הם אנשים שעסקו בקבורת מתיהם.

ויש רמז במלה 'אנשים' לג' שיטות הנ"ל, א. אנשים ר"ת מ'א'ותם נושאי א'רונם ש'ל יוסף, וזו לפי שיטת רבי יוסי הגלילי. ב. אנשים ר"ת מ'ישאל ו'אלצפן ש'הוציאו נ'דב וא'ביהוא, וזה לשיטת רבי עקיבא. ג. אנשים ר"ת א'לה נ'טמאו ש'קברו מ'תי ישראל וזו לפי רבי יצחק.

(לי לישועה)

והחדושי הרי"מ כתב, שבהטבת הנרות היה אהרן מטיב ומטהר נשמות ישראל מכל פגם, ובהדלקת הנרות היה מכניס התלהבות דקדושה שתהא שלהבת עולה מאליה ולקשר נשמתם לאביהם שבשמים.

ויעשו בני"י את הפסח במועדו

כתב רש"י, למה לא פתח פרשה זו בראש הספר מפני גנותן של ישראל, שלא הקריבו במדבר אלא פסח זה, כי היו ערלים. וקשה, הרי לא מלו כי היו אנוסים שלא נשבה להם רוח צפונית. וי"ל עפ"י דברי החדושי הרי"מ זצ"ל, שלאותם הטמאים שבאו למשה שרוצים להקריב קרבן פסח היה תשוקה גדולה להקריב קרבן פסח ועל ידי תשוקה זו זכו לעשות פסח שני. וכן כאן, אילו היתה להם תשוקה גדולה לפסח היה מנשבה להם כדי שיוכלו למול עצמם, וכמו שכתב החת"ס בתשובות או"ח סי' ר"ח ששבט לוי התפללו וזכו שלהם נשבה רוח צפונית ויכלו למול בניהם.

(אמרי אמת ז"ע)

והאספסוף אשר בקרבו וכו' מי יאכילנו בשר והמן בורע גד הוא

יש להבין, מה הקשר בין האספסוף למן שהוא כורע גד, וכן מפני מה מגיע להם מיתה אם מבקשים בשר. וי"ל, כי בחיי היום יום ראו בני"י במדבר השגחה פרטית ועונש על עבירות מיד, כגון במרגלים, ובלשון הרע שמיד שלח ה' נחשים שרפים, שבו עיקר פסלו על המן שנגלה להם יום יום המצב שבו נמצאים ברוחניות והיה ניכר לעין מי הצדיק ומי הרשע, כי כאשר היו הולכים להביא מן לבתיהם לצדיקים ירד להם בפתח ביתם מן שמוכן לאכילה, והחוטאים היו צריכים לשיטט הרבה לפי דרגתם, כמ"ש: שטן העם ולקטו, והמצב הזה היו לפי הנהגת האדם בכל יום, ואם עד עתה היה בין הטובים ובמשך היום או הלילה לא יכל להתגבר מלחטאו – אזי למחרת היה צריך לחפש הרבה, והיו הרשעים מתלוצצים עליו לאמר גם אתה נכנס לחבורה שלנו, ולכן רצו לאכול בשר ממש ולא יהי ניכר מה מצבם ברוחניות ויעשו כתאוות נפשם. וזה הקשר בין הפסוקים, 'והאספסוף התאוות תאוה מי יאכילנו בשר', ואע"פ שיש להם מן, אבל 'והמן כורע גד הוא' – שמוגיד לכולם במי מדובר. ולכן ויחר אף ה' – היודע מחשבות האדם, משא"כ משה לא ידע מחשבותיהם ולכן בעיני משה רע ולא יותר.

(קהלת יצחק)

ויאמר אל נא תעזוב אותו וכו'

והיית לנו לעיניים

הספורנו והאהר"ח הק' כתבו, הטעם שביקש משה מיתרו שלא יעזוב אותם כי יצא חילול ה' שיאמרו אומות העולם אילו היה יתרו רואה דבר טוב בישראל לא היה עוזב אותם. אבל בפשטות הפסוק משמע והיית לנו לעינים – שיהיה לבני"י תועלת ואין נכון למנוע

ואת מהם ולעזבם ולחזור למקומם. וצריך להבין, הרי היה להם עניי כבוד שיראם הדרכים. ויש ליתן טעם נכון ע"פ הגמרא במנחות כט: בשעה שעלה משה למרום מצא להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות וכו', אמר למשה לעתיד יבא עקיבא בן יוסף שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. וקשה, וכי השיג ר"ע מדרגות שלא השיגם משה רבינו. אלא ישנם השגות שנשמט הגרים מסוגלים יותר להשיגם כי באים לחסות תחת כנפי השכינה והם התגין שמחוץ לאותיות כמו הגרים שבאו מחוץ לבניי, ולכן רצה משה שיתרו ישרא כי גם הוא בא מחוץ לבניי. והנה מה שאנו רואים במציאות אצל קהילות הבעלי תשובה והגרים שהיו מרוחקים מהתורה והמצוות לגמרי וכאשר זוכים לגלות את המאור שבתורה הם מדקדקים בה בדבקות ובתמימות מאיש ישראל שגדלו והתחנכו על ברכי ישראל מדורי דורות, מפני שהם היו חיים חיי ריקנות פחותים וראו בעיניהם שפלות של צורת חיים ומשגילו את האור כי טוב ואת האושר הצפון באורח חיים המושתת על אדני התורה והמסורה הם נאחזים בחזק ומשמרים אותם בכל משמר והם שמחים ומאושרים בעול התורה והמצוות שקבלו עליהם ולכן ילמדו מיתרו ק"ו לנו בני אבותינו לקבל התורה בשמחה ובאושר.

(מחשבת הלוי)

ויעש כן אהרן
ברש"י הק' להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. יש להבין, אם אהרן בעצמו שמע מפי ה' למה יעלה בדעתו לשנות מצויו ה'. וי"ל עפ"י העובדה המבואר בראשית חכמה' שער הקדושה פ"ג, מעשה בחסיד אחד שלא התפרסם וסברו שהוא אדם פשוט ולקחו אותו להיות שמש בביהכ"ס, וכשהיה צריך לשפוך את השמן בתוך הנרות היה כי"כ דבוק בה' שלא יכל לצמצם דעתו והיה נשפך לארץ ולצדדים, והבין הרב שזה לא לחינם אלא הוא דבוק כי"כ בה' שאינו יכול להתרכז למה שעושה. ומשנודע לרב גדלות השמש הפך את הסדר שהיה עד אז, והשמש נעשה לרב המקום, ורב המקום נעשה לשמש. וזהו כאן שבח של אהרן, אע"פ שהי' לו געגועים והתלהבות עצומה למצוה, והיה משוטט במחשבותיו בעומק הכוונת בכל מעשה המצוה, עם כל זאת היה יכול להתאפק ולעשות המצוה כתיקונה ולא נשפך מהשמן לצדדים והניח כל השמן רק בתוך המנורה.

(אמרות טהורות)

מלמד שלא שינה
הנה איתא במדרש פרשת שמות פ"ה-י עה"פ חסד ואמת נפגשו, חסד זה משה שעשה חסד עם ארוננו של יוסף, ואמת זה אהרן, כמ"ש במלאכי פ"ד על אהרן הכהן, תורת אמת היתה בפיהו. והנה איתא באבות פ"א שאהרן היה אוהב שלום ורודף שלום, אמנם כדי לעשות שלום בין אדם לחבירו היה צריך לפעמים לשנות בדיבור היפך האמת שהוא בחינת אהרן והיה אומר לאחד שחבירו מתחרט על מה שעשה לך ורוצה להשלים עמך, וכן אמר לשני בזה הלשון, וא"כ היה צריך לשנות מהאמת. ומביא התולדות ז"ע בשם הבעש"ט: דדוקא מי שאינו משנה בדיבור בשום פעם אחר - לו מותר לשנות מפני דרכי שלום. וזה נרמז כאן: להגיד שבחו של אהרן 'שלא שינה' - בדיבורו - בשום פעם אחר לפיכך היה מותר לו לשנות לפי הצורך מפני דרכי שלום.

(אמרות טהורות)

להגיד שבחו של אהרן
איתא בס' תולדות יצחק שכאשר אמר אהרן הדיבורים הנ"ל לכל אחד שחבירו רוצה להתפייס עמו הכניס או בלב של חבירו חרטה גמורה שרוצה באמת להתתפייס עמו ונעשה דבריו של אהרן אמת ויציב ולא הוצרך לשנות מדיבורו כלום. וזה הפירוש ויעש כן אהרן, שפעל ועשה שיהיה כן כדיבורו ויהיה כך באמת שלא יצטרך לשנות. **עו"ל** שכתב רש"י הק' שחלשה דעתו של אהרן שלא היה בחנוכת הנשיאים, ואמר לו הקב"ה 'חייך

שלך גדולה משלהם שאתה מודליק ומטיב את הנרות, א"כ בתחילה היה שפל ולב נשבר ואח"כ אמר לו הקב"ה שלך גדולה משלהם. והיה הוה אמינא שעכשיו יתרום רוחו שקיבל מצות הדלקת הנרות, ע"כ אמר הכתוב ויעש כן שכמו שהיה עניו קודם שאמר לו ה' שלך גדולה משלהם, כך אח"כ נשאר באותו שפלות ועניויות שהיה מקודם. (שם)

למה נגרע - עמוד ואשמעה
אמרו חז"ל בסוכה כה, מי היו האנשים הטמאים

את פליקס שטראסר אי אפשר היה להאשים על ריחוקו מן היהדות, הוא היה 'תינוק שנשבה' כפשוטו. הוריו - יהודים כשרים ותמימים - מתו בילדותו, ודודו אחי אמו, שהיה רחוק מאד מיהדות, אספו אל ביתו וגדלו כבן בין בניו הוא. כשהגיע פליקס לפרקו השיאו הדוד אשה ממשפחה יהודית מתבוללת למחצה. **פליקס** חווה את נעוריו בצל הרי הקרפטים, בכפר טיפוסי שבמישור מרמרוש. זכרונותיו הצטמצמו סביב עבודה אינסופית בלולי העופות, ושעות ארוכות של חליבת פרות ברפת. לפיכך לא נתן איש את דעתו על כך, שפליקס נתברך בחושים מסחריים מפותחים. רק אחר נישואיו כשעקר אל העיר הגדולה נופר מעברו הכפרי, החל פליקס מתגלה כסוחר ממולח היודע פרק בהלכות קניה ומכירה. במרוצת הזמן נעשה פליקס סוחר מן השורה ומסחריו הסתעפו. כשהרגיש את עצמו מבוסס דיו, פתח בית מסחר גדול למוצרי הלבשה וטכסטיל בעיר הבירה בוקרשט.

יכול היה פליקס לישב בשלוה, אלא שתוקפו של הכלל שקבעו חז"ל "יש לו מנה רוצה מאתיים", היה יפה גם לגביו. עסקיו שגשגו, בית המסחר התגלה כמקור לא אכזב של הכנסות מכובדות, אך לא סוחר כפליקס יסתפק בכך, הוא החל שולח ידיו גם בייצור יין-שרף, ופתח בית חרושת לייצור יין.

הצלחתו המסחרית של פליקס היהודי, היתה צנינים בעיני מתחריו הגויים. הם ניסו להצר את צעדיו בכל מיני תואנות ואמתלאות, לא אחת הלשינו לשלטונות כי פליקס משתמט מתשלומי מס, רוכש סחורה גנובה, משתף פעולה עם מבריחים...

לשווא. פליקס רחץ בנקיון כפיו, מספר פעמים באו שוטרים לערוך ביקורת בבתי מסחרו ויצאו בבושת פנים. העסקים, הסתבר, היו כשרים למהדרין וחוקיים בעליל.

"נעמוד אם כן, בחיבוק ידים, ונראה איך אוכל היהודי את כל כספנו?" קרא סטיב בחימה, "פריץ, צריך לעשות משהו!"

פריץ גנישובסקו, ה'מוח' בין שני השותפים בפרימה "גנישובסקו" את בולק, טכסטיל ובידים" התבונן בשותפו סטיב בולק בשתיקה קודרת. כבר זמן רב לא הרגיש כה גרוע כמו עכשיו. היהודי שטראסר הצליח לדחוק את רגליהם, חנות הטכסטיל הגדולה שלו עמדה סמוך לחנות שלהם בשדירה הראשית, וזמן קצר אחר שנפתחה נגסה ברווחיהם כדי מחצית! "הרי ראית, כל מה שעשינו, לא הצליח. היהודי הזה כשר כמו געפילטע פיש... מכל צד שלא תבדוק - שמן זית זך..." התיז פריץ בלעג מריר.

"לא יתכן, אתה תוותר? אתה פריץ, שהקמת במו ידך את בית המסחר שלנו! האם יבש מעיין מחשבותיך, או הצטמק המוח בקדקדך?" הטיח בולק בכעס.

שני השותפים שקעו במחשבות. "מצאתי", קרא פריץ בצהלה, "שטראסר מרגל!"

בני ישראל. והפירוש בתיבת ש'נכתבו' ולא יאמרו ויילמדו אחרים, כי אין זה מן הכבוד שנושים יעבירו את דבר ה' לבניי, ולכן כתיב רק ש'נכתבו' על ידם ולא 'תיאמר' על ידם.

(מחשבת הלוי)

עו"ל, האין אפשר לבחון על גודל האהבה ה', על ידי שאם נודמן לאדם לקיים שתי מצוות בבת אחת, אלא שמצוה אחת חביבה ונעימה הנעשית ברוב פאר והדר, ובאותו זמן יש בפניו מצוה גדולה שיש קושי ואי נעימות בעשייתה והיא נעשית בהשקט והצנע בזה יובחן האדם

א מעשה

"השתגעת גנישובסקו שטראסר מרגל?"

"ממש כך, ענה פריץ בשמחה, "כאשר תראה המשטרה את המסמכים המפלילים שנטמין עמוק בתוך המגירות בביתו לא יהיה כל ספק בכך, פליקס שטראסר יעצר בעוון ריגול לטובת רוסיה!"

"מנין לך מסמכים כאלו? ואפילו תשיג, איך תגניב אותם לבית שטראסר? חי נפשי, דעתך נטרפה, פריץ!"

גנישובסקו גיחך ושלף את ארנקו, "עם אלו" נופף בשטרות של אלף מול פרצופו הנדהם של בולק, "אפשר לקנות את אנשי ה'מאפיה', הם כבר יעשו בשבילי את העבודה!"

והם אכן עשו את העבודה, בדייקנות וביעילות המפורסמות של אנשי העולם התחתון, הותירו את השותפים עם פה פעור.. שתלו בביתו של שטראסר מסמכים מפלילים לרוב, הפגישו אותו עם אנשי עסקים כביכול.

בוקרשט רעשה וגעשה, הסוחר שטראסר נתפש בעיצומו של מפגש עם סוכני אויב!

לפי שעה הצליח להשתחרר בערבות בסכום מורקיע שחקים, עד למשפט.

איך נודע לפליקס על האדמו"ר, **רבי יוסף מאיר בעל ה"אמרי יוסף"** מספינקא, חידה סתומה היתה. מכל מקום, כשהיודי נקלע לצרה מיד מוצא הוא את הכתובת...

כשהגיע באמצעו של שבוע ובקש להכנס לקודש פנימה, תהו רבים מה לגוי הזה ולרבי? בני הבית עקבו אחריו, המתונו עד שנכנס והקשיבו לשיחה.

"משפט קשה מחכה לי", שפך שטראסר את ליבו, "העלילו עלי' עלילת שפלה שאין בה שמץ של אמת. אלא כיון שהנושא הוא ריגול, ואין אומה שלא תהיה רגישה לבגידה, לא יעזור לי עברי הטהור ללא רבב. שכרו עלי עדי שקר, והללו יעידו בבית המשפט כאילו התכוונתי למכור סודות מדינה לרוסיה, דבר שהוא איווולת גמורה כמובן!"

שתיקה נשתררה בחדר, האדמו"ר מספינקא רבי יוסף מאיר, שתק ולא ענה מאומה.

אמרו לי שהרבה הוא איש מופת, מחולל פלאים... אנה, יפעל נא כדי שיצא צדקי לאור. פליקס דיבר תחנונים, ידו נשלחה אל ארנקו התפוח ושלפה שטר גדול, הרבי עצר בעדו.

"האם אתה שומר שבת? בבית, בעסקים?"

איך אני יכול לשמור שבת? תהה פליקס, בקולו לא היה שמץ של התנצלות או מבוכה, "עיקר הפדיין של עסקי הוא ביום שבת. הפועל הרומוני אינו חושב על יום המחר, בשבת הוא מקבל את משכורתו השבועית, ומיד הוא יוצא לקנות ולהתהולל. החנויות ובתי המרזח שלי מלאים עד אפס מקום בשבת. סגירת עסקי בשבת כמוה ככריתת הענף עליו אני יושב!"

דלת חדרו של הרבי נפרצה בקול רעש גדול. כמה מן

אם הוא עובד ה' באמת ובתמים ובכוונה שלימה ואמיתית לעשות רצון קונו, אם יבחר בנעים ובקל - או במצוה שצריך להתאמץ עליו וגבול באי נעימות. וזאת באה התורה לספר בשבחם של האנשים שהיו טמאים לנפש אדם על גודל מעלתם וצדקתם שויתרו מדעתם על עריכת הפסח הראשון במועד ובחרו להתעסק עם ארוננו של יוסף אן כבמת מוצר ועלו לגדולה ולמדרגה גבוהה להגיד את דבר ה' לכלל ישראל. (שם)

ר' יוסי אומר נושאי ארוננו של יוסף, ור' יצחק אומר עוסקים במת מצוה היו. והביא רש"י מהספרי: ראיה היתה פרשה זו שתיאמר ע"י משה אלא שזכו אלו שתיאמרו על ידיהם. כיוצא בו איתא בפ' בנות צלפחד, אלא יש שם שניו קמן ואמר בסנהדרין ח', ראיה היתה פרשה זו שתיכתב על ידי משה אלא שזכו בנות צלפחד ש'נכתבה' על ידן, ולא כתיב ש'נאמרה' כמו בפ' הטמאים. וי"ל הפירוש בתיבת ש'תיאמר' כלומר שהם במדרגה גבוהה שיאמרו וילמדו את

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם
דקדקו המפ' למה כתיב 'נאכל' בלשון עתיד, הי' לו לומר אשר 'נאכלנו' במצרים. וי"ל, שאחר קבלת התורה ראינו שבכל מאכל צריך לבדוק ההלכות שבאוכל - דם, חלב, גיד הנשה ודיני טריפה. אבל דג צריך רק אסיפה בלבד, וא"כ יהיה הפירוש זכרנו את הדגה אשר נאכל אחר מות תורה ללא איסורים ואז אנו נזכרים שבמצרים היה הכל חנים ללא שום מצוות ואיסורים.

(אוצרות חיים)

והענין סר מעל האהל
צריך להבין מה בא הפסוק לומר בזה. וי"ל שיש הלכה שאין רואין נגעים ביום המעון (נגעים פ"ב) וא"כ איך היה מותר לראות נגעים אצל מרים ולכן כתב והענין סר מעל האוהל ויפן אהרן אל מרים והנה מצורעת.

(עדות ביהוסף)

לכה אתנו כי ה' דיבר טוב על ישראל
קשה למה לא אמר כי ה' דיבר טוב 'עלינו'. וי"ל, דהנה במעשה סדום היה קטרוג על לוט שעשה כמעשיהם, כ"ך? - - -

כציפורים עפות הגיעו כל החסידים, קלי רגלים, לתקוע כף לשלום פליקס שטראסר.
"ראשית, אינני פליקס שטראסר!", פתח הסוחר.
"אלא מי?" תמחו החסידים.
"אינני פליקס", שנה היהודי, "אני פנחס, שמי בישראל נקרא פנחס, ועתה משבשתי ליהדות, מה לי מתהדר בשמות נכריים?"

"ומה היה במשפט?" דחקו בו הנוכחים בקוצר רוח.
"יצאתי זכאי, ההגנה הצליחה להפיל את חומת הכוזבים, והציגה את התובע ככלי ריק". ופליקס שח לפניו את כל המעשה מתחילתו ועד לסופו המפתיע, כאשר יצא זכאי כנגד כל הסיכויים.
"אבל איך מגיע אדם למהפיכה נפשית כזו?" הרהיב אחד עוז בנפשו, "להשתנות כך מן הקצה אל הקצה?"
"לידי כך הגעתי תודות לדוד", אמר פליקס. והכל משתוממים, מיהו הדוד, וכיצד נקשר שמו בהצלה המופלאה.

דודי אמנם לא שמר תורה ומצוות, אבל לימד אותי לא לשקר! הדוד לא הרבה להכות, אולם אבוי לי אם נתפשתי בשקר, בכל כוחו חבט בי! כיון שכך, את מוצא שפתי קיימתי, התלתתי מניח תפלין דבר יום ביומו. מדי יום הייתי לובש את התפלין לרגע קל ומיד שב ופושט אותם. לאחר זמן החלה מחשבה מנקרת בי: תינח אדם שאינו מניח תפלין כלל, אבל אני המניח תפלין בכל יום, מדוע לא אוסיף מספר מלים של שבח והודיה לבוראי שעשה לי נס והציל אותי מן הגרדום?

מאותו יום והלאה, החיליתי מתפלל מעט ומשוחח עם בוראי, תפילה קצרה עם הרבה כוונה.
אולם אם חשבתי כי בזאת תם הענין ונשלם, הנה החלו מנקרות בי שוב מחשבות מן הסוג המציק. אם כבר מתפלל, מדוע לא כיהודי כשר? התחלתי להתפלל שלש פעמים ביום, בבית-כנסת ובמנזר.

בשבת התהלכתי מלא עגמה: שלש פעמים ביום אני מתפלל, ושבת אני מחלל! בתי המסחר ובתי המרוח ננעלו לאלתר, מן השבת ההיא ואילך.
ועדיין לא סוף פסוק... שוב עשיתי חשבון נפש, כמה מזור, שומר שבת וזולל טריפות?!

מיום בו פסקתי לגעל נפשי באכילת טריפות, שרתה עלי רוח טהרה הפכתי לאיש אחר, עיניכם הראוהו".
- **גם הוא**, גם מצביעים בחצר ספינקא על רבי פנחס שטראסר, "הוא מן הנפש אשר עשה הרבי בחרו, שהציל מחרון אף העולם!"

אך כיון שרצה אברהם להצילו ועל אברהם לא היה שום קטרוג לכן ניצל לזמנו בזכות אברהם. והנה יתרו חשש ללכת עם בניו פן יחטאו ויתעוררו מקטריגים עליהם ולבסוף לא יכנסו לארץ ישראל אך כיון שה' הבטיח ליעקב לתת הארץ לבניו אז לכבודו ולרצונו יכנסו בני לארץ גם אם לא יהיו ראויים. וזה מה שאמר משה ליתרו לכה אתנו והטבנו לך ואל תירא פן יגרום החטא כי ה' דיבר טוב לישראל סבא - דהיינו יעקב אבינו, ממילא אין שום רשות לקטרג על יעקב אבינו,

ובהכרח יתקיים הבטחת השי"ת. וזהו כי ה' דיבר טוב לישראל סבא - דהיינו יעקב.

(בני יששכר שבת מאמרו ו' אות י"ב)

וישמע משה וכו' ויחר אף ה' מאד
ובעיני משה רע
ויש להבין למה למשה היה רק רע אחר שראה שהקב"ה חרה אפו מאד. וי"ל שכוונת בוכה למשפ' הרי הכוונה על איסור עריות, אבל כלפי חוץ אמרו על המן ומשה לא ידע כוונתם וחשב שבאמת הם מתרעמים רק בשביל המן, ולכן כתיב שזה היה איש לפתח אהלו - כלפי חוץ, אבל בלבו חרה אף ה' עליהם כי הקב"ה ידע כוונתם שהיה על איסור עריות ומובן מה שבעיני משה היה רק רע.

(תורת מהר"י)

קח את הלויים מתוך בני ישראל
יש לרמוז בזה, דהנה האותיות האמצעיות של מילוי התיבה 'ישראל' הוא המילה 'לויים', דהנה האותיות השניות של **יוד שין ריש אלף למד**, וזה נרמז קח את אותיות 'לויים' מתוך המילה 'ישראל'. **(אגרא דכלה)**

ולקח פר בן בקר וכו'
קשה, למה הוצרכו הלויים להביא חטאת ביום שנתמנו לעבודתם. דהנה יש חטאים קלים דלגבי האדם הפשוט אינם נחשבים כחטאים, אבל לגבי צדיקים וגדולים שהקב"ה מדקדק עמם כחוט השערה הם נחשבים לחטא. ולכן עתה שנעלו הלויים ועלו לגדולה נחשבו להם החטאים הקלים לחטא ולכן הוצרכו להביא קרבנות לכפר על חטאים אלו.

(החזוהי מלובלין ז"ע)

והיה טעמו כטעם לשד השמן
איתא ביומא עה, דלנערים היה המן כ'לחם', ולזקנים היה 'שמן', ולתינוקות היה טעמו כ'דבש'. וזה נרמז בר"ת 'לשד', 'לחם' ש'מן' ד'בש.

(אגרא דכלה)

ותסגר מרים מחוץ למהנה
בזבחים קב, שואל, מרים מי הסגירה אם תאמר משה הרי הוא זר ולא כהן ואם תאמר אהרן הרי אין קרוב ראה נגעים אלא כבוד גדול חלק לה הקב"ה אמר אני כהן ואני מסגירה. והקשו העולם מדוע לא אמר גם אצל משה שהוא קרוב ואין קרוב רואה נגעים ועוד קשה שאומר על אהרן קרוב הוא הרי בשעת מתן תורה קבלו ישראל דין גרים ונתבטל קורבת אהרן למרים בשעת קבלת התורה. אולם כתב הגור אריה ב"ר יונתן שאם נתגייר באונס לא אמרינו דהוי קטן שנולד וכיון שבמתן תורה כפה עליהם הר כגיגית היו אנוסים בדבר ולא נחשב גיורים להיות קטן שנולד אך זה היה דוקא באלו שהיו תחת ההר ובתוכם מרים ואהרן אבל משה שהיה על ההר לא כפה עליו ההר ושפיר נחשב קטן שנולד ולכן לא יכולים לומר שמשוה קרוב הוא לכן צריך לומר שהוא זר ואין זר רואה נגעים.

(הגה"ק מאסטרטאוצא)

וזה מעשה המנורה
יש להבין למה נתקשה משה במעשה המנורה וי"ל כידוע המנורה מרמזת על חכמה הרוצה שיחכים ידריש ומנורה בדרום. ובמס' ר"ה כא, חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולם נתנו למשה חוץ מאחד שנאמר ותחסרהו מעט מאלוקים, והנה במנורה היה שבעה קנים י"א כפתורים ט' פרחים כ"ב גביעים ס"ה מ"ט, וגוף האמצעי במנורה היה כנגד שער החמישים וכיון שלא נתנה שער הני למשה לכן נתקשה במעשה המנורה.

(כמוצא שלל רב)

אנחנו טמאים לנפש אדם
קשה, למה לא נטמאו נושאי ארונות שאר השבטים. וי"ל בירושלמי נזיר פ"ז שלאחר מאה ועשרים שנה מעת המיתה חוזר הגוף להיות רקב עצמות ואינו מטמא ולכן דוקא יוסף שנחנט לא נרקבו עצמותיו ולכן טימא את נושאי ארונות אבל עצמותו שאר השבטים לא טמאו אז, שהיו יותר מק"כ שנים אחר פטירתו.

(ניצוצי אור)

ויצעק משה אל ה' לאמר
מהו 'לאמר', אמור לי אם אתה מרפא אותה או לא, לשון רש"י הק. ויש להבין, מדוע לא בדק משה אם היתה תפילתו שגורה בפיו - שאז נתקבלה תפילתו,

אויף שבת

החסידים ששמעו את השיחה מן הפרודזור, פלשו לחדר כרוח סערה, מוכנים ומזומנים לעשות שפטים במחלל שבח חצוף זה. עומד לו יהודי ומספר על חילולי שבת ללא נקיפת מצפון קלה, ועוד מבקש ישועות ומופתים?... די היה בניד אצבע קלה של האדמו"ר, ופליקס היה נהדף החוצה ללא אומר ודברים. אלא שהרבי יושב שקט בכסאו, מביט באיש ושואל:

ועל כשרות המטבח אחה שומר?

"למה אשקר לכבודי", עונה איש האמת ללא מורא, "אני ובני ביתי טרודים מדי ואין שעתנו פנויה לחפש בשר כשר, אני קונה בשר בשוק וחסל..."

ותפלין אתה מניח? אתה מתפלל פעם? הוסיף הרבי ושאל. "למי זמן וסבלנות לזה?" עונה פליקס ספק בתמימות ספק בהתרסה.

שוב שותק האדמו"ר, הכל ממתנינים למוצא פיו.

הבה נעשה 'עסק', נשמע לבסוף קולו של ה"אמרי יוסף", "אתה תבטיח לי שתתחיל להתפלל, ואני מבטיח לך שתצא זכאי במשפטי".

לא, לא, רבי, התנגד הסוחר. "לא אוכל להבטיח זאת, מהיכן אקח לי זמן להתפלל כל יום?"

דממה מתוחה של צפיה, החסידים היו בטוחים כי עתה יקיץ תהיה לסבלנותו של הרבי והוא יצווה להשליך את הסוחר המגושם מן החדר כנצר נתעב. הנשמע כדבר הזה? הרבי מושיט לו את הישועה על טס של זהב, עליו רק לקתה, והוא מסרב???

ברם, "לא מחשבותי מחשבותיכם", הרבי לא איבד עשתונות. הוא סקר את הסוחר במבט רחמימאי, בקול מלא רחמים אמר:

"יודע אתה מה? אני אתן לך זוג תפלין, רק תניח אותם יום-יום לשעה קלה, לרגע קט... אם תבטיח לי, כי אז, מבטיח אני לך שתזכה במשפט!" פליקס עשה את החשבון בקול, ללא שמץ בושה:

"דקה אחת, רק פעם אחת ביום... נו, אפשר... רבי! אני מבטיח!"... נמנו וגמרו, מי שלא ראה את פניו הצהובות של הרבי, בעת שהעניק, בשמחת איך-ק, את נרתיק השלש-תפלין לידיו של אותו סוחר גס רוח, אותה ארשת פנים מופלאה, לא ראה שמחה של מצוה מימיו! פליקס נסע לביתו בבוקרשט. איש לא שמע מה עלה בגורלו.

ויהי לתקופת השנה...

בתוך הבאים להצר הקודש בספינקא נבלעה דמותו של יהודי לבוש קצרות, כובע מצחיה לראשו, וציציות משתלשלות לו על בגדיו.

הוא נכנס להדרו של הרבי, ויצא משם אחרי שעה ארוכה. עדי שמיעה ספרו כי שמעו איך מתייפח האיש בבכי מור ומבקש מן הרבי תיקון תשובה לחטאיו, יען כי הירבה לחטוא.

כשיצא האיש, ישב לפוש על הספסל. קשה היה להכיר בחזות העדינה של אותו יהודי, האומר פרקי

קל נא רפא נא לה

קשה למה הזכיר ב' פעמים "נא". וי"ל שמשוה רבינו ע"ה רצה לעורר מדת הרחמים על אחותו ולסלק ממנה מדת הדין, וידוע כי שם א-ל' הוא מדת רחמים כאמרנו א-ל מלא רחמים, ושם 'אלוקים' זה מדת הדין, והנה תיבת "נא לה" עולה בגמטריא 'אלוקים'. וזה התפלל משה רבינו, שא-ל - מדת הרחמים רפא "נא לה" שירפא וימתיק את מדת הדין שיתהפך למדת הרחמים.

(לקוטי כרם שלמה)

ואם לאו, אז לא נתקבל. וי"ל, שעל תפילה קצרה כזאת אי אפשר לבדוק ולהאריך לא רצה כדי שלא יאמר העם על אחותו מתפלל תפילה ארוכה ועליו לא, אבל על אחרים התפלל משה תפילה ארוכה ואז יכול לראות אם היתה תפילתו שגורה בפיו ורק על קרובו שמתפלל תפילה קצר לא שייך לבדוק. ויש לבאר בזה הפסוק: 'שלוש שלום לרחוק', כאשר מתפלל על אדם רחוק ויכול להאריך בתפילתו יכול לדעת אם נתקבל אבל 'ולקרוב', שמתפלל על קרובו תפילה קצרה, כמו א-ל נא רפא נא לה, לא שייך לבדוק אם שגורה ולכן 'אמר ה' ורפאתיו', צריך שה' יגיד לו אם ירפא אותו.

(סייעתא דשמיא – ספר קדמון)

בהעלותך את הנרות

ברש"י הק' מעלה היתה לפני המנורה ולכן נכתב כאן לשון 'בהעלותך' ולא בהדלקתך, ואילו בפרשת תצוה על תיבת להעלות נר תמיד כתב רש"י שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה ולא מזכיר ענין המדרגות. ויש לומר כי כאן הצוין לאהרן והוא היה גבוה כקומתו של אדם ג' אמות גבוה

המנורה ולכן בהטבת הנרות ה' צריך אהרן לעלות על המדרגה, אבל בפר' תצוה שמדובר שם למשה ששימש בשבעת ימי המילואים והרי גובהו היה עשר אמות ולא ה' צוק למדרגה לכן פירש רש"י שתהא שלהבת עולה מאליה. (גב. זה לפי השיטה שאהרן לא היה גבוה כמשה.)

(שו"ת כנסת יחזקאל)

בהעלותך את הנרות

ברש"י מעלה היתה שעליה אהרן עומד ומדליק את הנרות כידוע יש צדיקים שלגודל קדושתם פורשים מן הכלל ומתבודדים בינם לבין קונם הכל יפריעו אותם המון העם מדביקותם בעבודת הש"י ועולים מעלות בקודש. ויש צדיקים שיודעים מראש שאם יתחברו עם אנשים אשר רחוקים

מדרך ה' יכולים להשפיע עליהם רוח טהרה אבל זה יגרם לעצמם להפריע אותם מעבודתם ובכל זאת יעשו זאת לקרב בני' לאביהם שבשמים, וזה היה אהרן הכהן אוהב את הבריות כולם ומקרבן לתורה ואעפ"כ שנהי' עי"ז בחינת 'עומד' כמו המלאכים שנקראים עומדים, כי לא שייך אצלם לעלות מדרגות והכל עשה אהרן כדי להטיב ולהדליק נרות אלו הפשוטים, כמ"ש: 'נר ה' נשמת אדם', והשליך עצמו להטיב בתם ולהכניסם תחת דגלו הקדוש.

(הגאון ממשעבץ זי"ע)

ברש"י למה נסמכה פרשת המנורה לפ' הנשיאים ובהמשך כשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עמם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומיטיב את הנרות. יש להבין תיבת 'חייך'. וי"ל שאמר לו הקב"ה 'חייך', אם הדבר הזה נוגע לחייך, שהולך לך בחיים ממש לקיים מצות ה' ולעשות נחת רוח לפניו הרי זה לבד שלך גדולה משלהם כי הם הנשיאים נתעצלו בהבאת נדבת המשכן שאמרו קודם יביאו שאר האנשים את נדבתם ואח"כ נביא אנהנו מה שיהי' חסר, כי היה

חסר להם הענין של 'חייך' כי מי שנוגע לו לחיי לעשות נחת רוח לפני הש"י הרי זה מזורז עצמו ומחפש עצות לעשות זאת בוריות ובמהרה.

(הרה"ק רבי יצחק מווארקא זי"ע)

והיית לנו לעינים

יש להבין למה הוצרך משה ליתרו שיהי' לו לעינים, אדם המושלם כמשה בודאי אין צריך ללמוד מיתרו דרך בעבודת ה'. ויש לומר דהנה משה רבנו קדוש מרחם שלא ראה השחתות ורעות של עוה"ז אך ידע מה להוכיח את ישראל על החסרונות שבהם, אבל יתרו שהיה עובד ע"ז והיה כהן מדון והמדיינים היו ידועים למושחתים ומשחיתים כידוע מבנות מדון, ע"כ היה צריך משה לשמוע מיתרו על איזה ענינים צריך להוכיח את האנשים.

(רבנו יואל מסאטמר זצוק"ל)

קומה ה' ויפוצו אויבך

קומה ה' אותיות 'מקוה', ע"י טהרה במקוה נוכל להתגבר על שונאנו וינוסו אויבינו מפנינו.

(אמרי חיים זי"ע)

מעשה אויף שבת

ונזכרתם לפני ה' אלוקיכם וגו' ונשתעם מאויבכם ב"ד סיון תקפ"א נסתלק רבי חיים מוואלוז'ין גדול תלמידיו של הגאון מוילנא ככלות ימי האבל התיישבו בניו לחלק ביניהם את ירושת האב שהכילה ספרים, כתבי יד, כספים וחפצים שונים. בחלקו של הבן ר' יוסף נפלו אלף רובלים כסף ומספר ארגונים עם ספרים וחפצים שונים. שכר ר' יוסף עגלון והעמים עליו את כל התכולה כשפניו מועדות לשוב לביתו בהורודנא,

הנסיכה החלה בליל שיש וואחר שעות ארוכות של נסיעה גילה העגלון לפתע כי הם סמו מן הדרך הנכונה ונכנסו ליער גדול, הגיע הבוקר ור' יוסף נאלץ להתפלל שחרית ביער יחד עם העגלון ביחידות, אחרי שסעדו את לבם המשיכו בנסיעה כדי לצאת מן הסבך בטרם יגיע שבת קודש, אך הסתברו יותר, והשמש עמדה לשקוע, ולפתע מתייצב מולם אדם משונה במראהו ובלבושו, עומד בצל אחד העצים. פנה אליו העגלון ושאלו האם גר כאן יהודי בסביבה שאפשר להתארח אצלו בשבת, השיב האיש גם אני יהודי, ואפשר להתארח אצלי.

נסעו בעקבותיו, עד שהגיע לבית קטן בתוך היער, שמו ר' יוסף על שעלה בידו להניצל מחילול שבת, וקיבל את השבת בשמחה מעורבת בצער שנמנע ממנו להתפלל במניין ולשמוע קריאת התורה. לאחר תפילת מנחה של ש"ק אחה"צ נח ר' יוסף וגרם ולפתע ראה בחלומו את אביו רבי חיים המנוח, ואומר אליו: בני יקר, דע לך שנפלת אל מאורת שוודים המבקשים להרגך ולטול מעותיך, קום וברח לך מהר פן יהרגך. הלך לעגלון והעיר אותו משנתו ואמר לו קום מהר והזרוז וקשוו הסוסים לעגלה ונכרח מזה, כי הם שוודים מסוכנים, וזה פיקוח נפש ממש.

בנתיים שקעה השמש והעגלון יצא לרתום את הסוסים בחצר והנה התנפלו עליו השוודים וקשרו

הצורך בזה, ואם יקרא ה' לזה אחר זה מה יגרע? ויש לומר שאם יקרא בזה אחר זה אז בודאי יקראו למרים ראשונה כי היו הראשונה ביניהם ואח"כ לאהרן ומשה ואין יכולים להלך אחריה כי אין הולכים אחורי אשה ולכן היו צריך לצוות על שלשתן כאחד. (להורות נתן)

כאשר ישא האומן את היונק

יש להבין מה רצה משה לומר בזה מה שייך אומן ויונק כאן ויש להסביר יונק זקוק למיניקת וילד זקוק לאומן ומחנך ומגדל כמ"ש: 'ויהי אומן את החדה', ולכן טען משה שתפקידו לחנך וללמד את בניי תורה ומצוות ולא לדאוג להם לאכילת בשר ואם הוא צריך לדאוג להם לבשר הרי זה כמו שמחזיבים ומטילים על האומן הפדגוג להניק את היונק שזה בניגוד לטבע העולם.

(רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל)

ויגו שלום

יותר ממה שנהרגו ע"י אכילת השלו נהרגו ע"י נפילת השלו על ראשם - השלו היה יורד בכח ומכה לרשעים כדרך שהברד היכה במצרים.

(בעל הטורים)

ואביה ירוק ירק בפניה

רבי לויטס איש יבנה אומר שאם אין אביו מרקק בפניו אינו מתרפא שני' ויאמר ה' אל משה ואביה ירוק ירק בפניה.

(פרקי דר"א פ' נ"ד)

והעבירו תער על כל בשרם

לכאורה משמע שרק שבת לוי היו טעונים גלוה ולכן קשה למה גלוהו את משה הרי רב סובר (סנהדרין ק"ו) בובחים קא שמשה רבינו נשאר כהן גדול כל ימיו, ובעיריך יא. עה"פ משה ידבר והאלוקים יענו בקול על עסקי קול וכתב רש"י שם שהיה מצווה לשורר לפי שמשה היה לוי וכן שעבד עבודת לוי דני במיתה ויש לתרץ שמושה אינו כאהרן שאהרן אחר שנעשה כהן ניטל ממנו לגמרי דיני לוייה שהרי פסק הרמב"ם שכהן אינו נוטל מעשר אבל משה רבנו לא בטלה ממנו מצות לוי ונשאר גם כהן גדול וגם לוי ואילו היה משה נכנס לארץ ישראל היה נוטל גם תרומה וגם מעשר

(הג"ר חיים קנייבסקי זצ"ל)

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם

לפי שהיה הנילוס מתפשט על כל ארץ מצרים היה כל אחד עושה גומות בארץ והנילוס מגיע לגומות ומשאיר שם את הדגים והמים נבלעו באדמה והדגים נשארים שם ובאו בני' ולקחו אותו לאכילה לעצמם.

(תוס' הרא"ש על התורה)

הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם

ומי יש לו כח לעשות זריקה לכל הדמים שיהיו שם כי הרי אין שם רק כהן אחד, ואם יאכלו ללא הבאה לפתח אהל מועד יתחייבו כרת ועל זה ענה לו הקב"ה וכי סבור אתה שאני לא יכול ליתן בשר שאין צריך שחיטה הרי אתן להם שלו שאין טעון שחיטה אלא אסיפה בעלמא.

(תוס' הרא"ש עה"ת)

אדני משה בלאם וכו' ומי יתן כל עם ה' וכו'

מה היה הדין ודברים ביניהם, הנער טען שהקב"ה אמר ואצלת מן הרוח אשר עליך לע' אנשים שיביאו לאהל מועד והם לא באו אז הם נביאי שקר ומשה ענה לו כי מרוחי יתנבאו ע' אנשים ומהרוח של הקב"ה יתנבאו עוד כמה שירצה ואם יקשה למה היה צריך ליתן מרוחו של משה שיתן הקב"ה לכולם מרוחו שלו, והתשובה על זה כי השי"ת רצה שמושה רבינו ישפיע ממדת הסבלנות שלו על כל הזקנים שיהיו הם גם כן סבלנים כמו שמושה רבנו.

(תוס' הרא"ש)

למה נגרע וכו' בתוך בני' לכאורה מה היה תביעתם הרי אמרו חז"ל חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה, והרי הם היו אנוסים כי היו מטפלים במת והכתוב מעלה עליהם כאילו עשאו. וי"ל שידוע שיש מעלות גדולות לעושי מצוה בתוך רבים כמ"ש דוד, 'בתוך רבים' אהללנו, וזה היה חסר להם לכן הדגישו המילים 'בתוך בני ישראל'.

(חת"ס)

זכרנו את הדגה אשר נאכל

לכאורה צריך לומר אכלנו בלשון עבר ולא בלשון עתיד. ויש לומר שהיה בקבלה לאבות שהקב"ה יעשה לצדיקים לעתיד לבא סעודת לוויתן שהמליח, ולזה קיוו כאשר אכלו את הקשואים במצרים שבקרבן יזכו לאכול הדגה דהיינו הלווייתן והנה הגענו למדבר ולא נראה לנו הגאולה השלימה.

(מכתב סופר)

ויאמר ה' פתאום וכו' צאו שלשתכם אל אהל מועד

כתב רש"י הק' מגיד ששלשתן נקראו בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לומר ולאוזן לשמוע. וצריך להבין מה